

С. М. МЕНТИНСЬКИЙ

Я. М. ПЕЛЕХ

ОСНОВИ ПРОГРАМУВАННЯ НА C++.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

з курсу

«Основи інформатики і програмування, частина 2»
спеціальності 105 – "Прикладна фізика та наноматеріали"
для першого (бакалаврського) рівня освіти

Львів 2021

Галицька Видавнича Спілка

УДК 004.438С++(075.8)

ББК 32.973.26-018.Ія73

М 50

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою

Національного університету «Львівська політехніка»

(протокол № 59 від 20 жовтня 2021 р.)

- Рецензенти:** **Малачівський П. С.** – професор, доктор технічних наук, завідувач відділу математичного моделювання нерівноважних процесів Центру математичного моделювання Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України, м. Львів
- Сеник В. В.** – доцент, кандидат технічних наук, завідувач кафедри інформаційного та аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів
- Гладун В.Р.** – доцент, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри прикладної математики Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів

Ментинський С.М., Пелех Я.М.

- М 50** Основи програмування на С++. Навчальний посібник з курсу «Основи інформатики і програмування, частина 2» спеціальності 105 – "Прикладна фізика та наноматеріали" для першого (бакалаврського) рівня освіти/ С. М. Ментинський, Я. М. Пелех. – Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2021. – 256 с.
ISBN 978-617-8092-11-5

Навчальний посібник містить відомості з основ програмування мовою С++. Теоретичний матеріал, викладений у лекціях, супроводжується практичними завданнями у формі лабораторних робіт та прикладами їх виконання.

Призначено для опанування базових навичок з програмування із застосуванням мови С++. Охоплює основні розділи з програмування, що викладаються у межах традиційних курсів інформатики для технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах.

Для студентів молодших курсів університетів і викладачів, що проводять ведуть заняття з основ інформатики та програмування.

УДК 004.438С++(075.8)

ББК 32.973.26-018.Ія73

ISBN 978-617-8092-11-5

© Ментинський С.М., Пелех Я.М., 2021

ЗМІСТ

Передмова	5
Вступ. Алгоритмічна мова програмування C/C++, призначення та особливості. Історія виникнення та розвитку мови C (C++, C#)	6
Лекція 1. Основи синтаксису та алгоритмічні конструкції C/C++.....	13
Лабораторна робота 1. Ознайомлення з популярними середовищами розробки програм на C/C++. Створення та виконання простої програми	23
Лекція 2. Оператори мови C, обчислення виразів.....	31
Лабораторна робота 2. Програмування алгоритмів лінійної структури та розгалужень. Обчислення арифметичних виразів з використанням математичних функцій мови C	39
Лекція 3. Типи даних C/C++, використання змінних і констант	46
Лабораторна робота 3. Програмування алгоритмів розгалуженої структури. Програма для розв'язування алгебраїчних нерівностей.....	57
Лекція 4. Опрацювання масивів в C/C++.....	60
Лабораторна робота 4. Програмування на C алгоритмів циклічної структури. Ітераційні циклічні алгоритми. Обчислення значення функції як суми нескінченного ряду	70
Лекція 5. Вказівники та операції з ними	78
Лабораторна робота 5. Циклічні алгоритми і опрацювання масивів. Циклічно-розгалужені алгоритми. Пошук в одновимірному масиві.....	84
Лекція 6. Функції в C та C++, способи передачі параметрів	88
Лабораторна робота 6. Програмування вкладених циклів. Опрацювання двовимірних масивів. Побудова таблиці значень функції двох змінних.	97
Лекція 7. Додаткові можливості функцій в C++	101
Лабораторна робота 7. Створення та використання підпрограм на C/C++. Використання підпрограм для опрацювання масивів	106
Лекція 8. Використання динамічного розподілу пам'яті	114
Лабораторна робота 8. Масиви і вказівники. Створення та опрацювання одновимірних динамічних масивів.	121
Лекція 9. Структури як засіб створення нових типів даних.....	126
Лабораторна робота 9. Використання масивів вказівників на функції для організації командного інтерфейсу роботи (меню) програм.	131

<i>Лекція 10.</i> Опрацювання файлів.....	141
<i>Лабораторна робота 10.</i> Робота із структурами даних та структурованими файлами. Організація пошуку в структурованих файлах.....	145
<i>Лекція 11.</i> Функції, як члени структур.....	155
<i>Лабораторна робота 11.</i> Створення нових типів даних на основі структур. Перевантаження операцій. Елементи ООП з використанням структур.....	162
<i>Лекція 12.</i> Створення нових типів даних з використанням класів.....	169
<i>Лабораторна робота 12.</i> Створення нових типів даних на основі класів C++. Основи ООП. Наслідування. Інкапсуляція. Конструктори і деструктори.....	178
<i>Лекція 13.</i> Основні принципи ООП та їх реалізація в C++.....	184
<i>Лабораторна робота 13.</i> Основи ООП. Наслідування класів і структур. Використання віртуальних функцій і динамічний поліморфізм.....	195
<i>Лекція 14.</i> Об'єктно-орієнтований підхід як основа проектування візуального інтерфейсу користувача.....	210
<i>Лабораторна робота 14.</i> Знайомство з можливостями візуального програмування на C++ в середовищі MS Visual Studio з використанням технології Windows Forms.....	219
<i>Лекція 15.</i> Огляд можливостей Standard Templates Library.....	224
<i>Лабораторна робота 15.</i> Створення додатку для табулювання функції однієї змінної з використанням візуальних компонентів Windows Forms.....	229
Завдання до розрахункових робіт.....	232
Рекомендована література.....	254
Інтернет-ресурси.....	255

Передмова

Базова підготовка студентів інженерних спеціальностей передбачає освоєння основних понять інформатики та інформаційних технологій. Важливим елементом цього циклу фундаментальних дисциплін є вивчення основ алгоритмізації та програмування. Викладання цього розділу завжди супроводжується суперечністю між прагненням студентів та викладачів до знайомства з новітніми технологіями та необхідністю вивчення базових понять та принципів, що історично сягають часів “докомп’ютерної ери”. Використання мови програмування C++ як засобу ілюстрації базових теоретичної частини розділу видається привабливим, оскільки дозволяє в значній мірі заглибити згадану розбіжність: з одного боку ця мова дозволяє продемонструвати усі необхідні базові поняття алгоритмізації, з іншого – освоїти елементи створення програмних продуктів, на основі сучасних технологій, що використовуються в промисловій розробці програмного забезпечення.

Навчальний посібник містить основні теоретичні відомості з програмування з використанням мов програмування C++ і практичні завдання для лабораторних та самостійних робіт, а також зразки їх виконання. Рекомендовано Науково-методичною радою Національного університету «Львівська політехніка» для здобувачів освіти за ОП «Прикладна фізика та наноматеріали» для спеціальності 105 «Прикладна фізика та наноматеріали» і укладено відповідно до робочої навчальної програми з дисципліни «Основи інформатики і програмування». Навчальний посібник може бути використаний в початковому процесі викладачами та студентами та інших технічних спеціальностей, що вивчають основи алгоритмізації та програмування, а також студентами комп’ютерних спеціальностей в якості допоміжної літератури з базового курсу програмування.